14.2.2018

Lainsäädäntöneuvos Aku-Petteri Korhonen

EDUSKUNNAN MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNALLE

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamisesta (HE 3/2018)

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annettua lakia (999/2012), jäljempänä *markkinajärjestelylaki*. Sen hedelmä- ja vihannesalaa, sokerialaa, ruhonluokitusta ja eräitä hintaselvityksiä koskevat säännökset muutettaisiin vastaamaan uudistettua EU:n lainsäädäntöä. Muutokset johtuvat siitä, että Lissabonin sopimuksen johdosta komission asetuksia on muutettu komission delegoiduiksi ja täytäntöönpanoasetuksiksi. Lisäksi sokerialan tuotantokiintiöjärjestelmän päättymisestä seuraa useiden määräaikaisesti voimassa olleiden säännösten soveltamisen päättyminen. Niihin liittyvät markkinajärjestelylain säännökset tulisi kumota tarpeettomina. Laki on tarkoitettu tulevaksi voimaan 11 päivänä heinäkuuta 2018, jolloin ruhonluokitusta koskevaa uusittua EU:n lainsäädäntöä aletaan soveltaa.

Esityksen valmistelu

Esityksestä järjestettiin laaja lausuntokierros. Lausuntoja saatiin vähän. STM, VM, TEM, Evira, Valvira, Mavi, Evira, Luke, Tulli, KKV ja MTK ry totesivat lausunnoissaan, ettei niillä ole huomautettavaa esityksen suhteen. Mavi toivoi, että lain nojalla annettavaksi tarkoitettu ruhonluokitusta koskeva valtioneuvoston asetus saataisiin voimaan samassa aikataulussa kuin ruhonluokitusta koskevien uusien EU:n asetusten soveltaminen alkaa (11.7.2018). Asiakasnäkökulmasta olisi tärkeä, että muutokset tapahtuisivat yhtäaikaisesti. Luke piti sille kuuluvan maataloustuotteiden hintaseurannan toimeenpanon kannalta tärkeänä hintaseurantaa koskevien EU-lainsäädännön muutosten päivittämistä kansalliseen lakiin. Evira totesi, että siirtyväksi ehdotetut tehtävät ovat mittaluokaltaan vähäisiä eikä sillä ole tarvetta lausua niiden vaikutuksista.

Muutokset

Ehdotettavat muutokset olisivat luonteeltaan teknisiä lukuun ottamatta eräitä asiasisällöllisesti vähäisiä, seuraavassa tarkemmin selvitettäviä muutoksia.

Ruhonluokitus on EU:n lainsäädännön nojalla lähtökohtaisesti pakollista. Poikkeuksista säädetään markkinajärjestelylain 38 §:ssä. Sen luokitusvelvollisuudesta vapauttamista koskeva viittaus suoraan sovellettavaan EU:n lainsäädäntöön on vanhentunut. Heinäkuussa voimaan tulevan muutoksen myötä nautojen luokituksen osalta kansalliseen harkintaan jäävän poikkeuksen alarajana on 150 eläintä viikossa, kun se nykyisin on 75 eläintä. Suomessa nykyisin käytössä olevan 75 eläimen alarajaa voitaisiin siten korottaa. Toisaalta jäsenvaltiot voivat määrittää myös 150 eläintä alemman raja-arvon varmistaakseen hintojen toteamisen edustavuuden. Siko-

jen osalta luokitus ei ole nykyisin pakollista teurastamoissa, joissa suoritettujen teurastusten enimmäislukumäärän vuosittainen keskiarvo ei ylitä 200:aa sikaa viikossa. EU:n lainsäädännön mukainen uusi raja on alle 500 sikaa viikossa. Suomessa käytössä olevan poikkeuksen alarajaa voitaisiin näin ollen korottaa. Toisaalta voidaan määrittää myös sitä alempi raja-arvo. Alarajat perustuvat siis nykyisin EU:n lainsäädännössä säädettyihin rajoihin, mutta jatkossa niihin liittyy kansallista harkintavaltaa. Alarajoista ehdotetaan säädettäväksi jatkossa tarkemmin 38 §:ään ehdotettavan valtuussäännöksen nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

Toimijoiden velvollisuutta ilmoittaa hinta- ja muita tietoja (*hintaselvitykset*) koskevaa EU:n lainsäädäntöä on uudistettu. Uudet komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2017/1185 ja komission delegoitu asetus (EU) 2017/1183 tulivat voimaan heinäkuussa 2017 ja sokerin osalta lokakuussa 2017. Hintaselvitysten kansallisesta täytäntöönpanosta säädetään markkinajärjestelylain 41 §:ssä, jossa on valtuus antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Asetuksenantovaltuuden on katsottu mahdollistavan uusien EU-asetusten täytäntöönpanon. Niiden edellyttämät muutokset on huomioitu valtioneuvoston asetuksessa eräiden maataloustuotteiden hintaselvityksiin liittyvistä ilmoituksista (669/2017). Kyseistä 41 §:ää ehdotetaan kuitenkin selkiytettäväksi vastaamaan paremmin nykytilaa sokerin, naudanlihan ja etyylialkoholin osalta. Muutoksista seuraa tarve muuttaa tietojen antoon liittyvää määräystä koskevaa 85 §:ää.

Markkinajärjestelylain 56 §:ssä säädetään hyväksyttyjen toimijoiden ja hintaselvityksiä antavien toimijoiden *tarkastuksista*. Nykyisten sokerialan yrityksen hyväksymisedellytysten täyttymistä, toimitussopimuksia, tuotantokiintiötä, tuotantomaksuja ja sokerijuurikkaan vähimmäishintaa koskevien vaatimusten noudattamisen valvonta ei ole enää tarpeen, koska niistä ei enää säädetä EU:n lainsäädännössä. Säännökset tulisi tämän vuoksi kumota. Sen sijaan sokerialan toimijoiden toimialasopimuksia ja ilmoitusvelvollisuutta koskevia säännöksiä, joista säädetään tarkemmin markkinajärjestelyasetuksen (1308/2013) 125 ja 126 artikloissa, sovelletaan edelleen. Nämä määrältään vähäiset tarkastustehtävät siirtyisivät Tullilta Maaseutuvirastolle, jolle kuuluu muidenkin vastaavantyyppisten ilmoitusten oikeellisuuden tarkastukset. Myös samassa 56 §:ssä säädetyt muonitusvarastojen tarkastukset siirtyisivät Maaseutuvirastolle. Tehtävien siirto selkeyttäisi tarkastustehtävien jakoa viranomaisten kesken.

Esityksen vaikutukset

Esitys ajantasaistaisi ja selkiyttäisi lainsäädäntöä. Teknisillä muutoksilla ei ole vaikutusta viranomaisten tehtäviin. Tehtävien siirto Tullilta Maaseutuvirastolle olisi Maaseutuviraston tehtäväkokonaisuuden kannalta vähäinen eikä sillä olisi vaikutusta resurssitarpeeseen. Muutos selkeyttäisi viranomaisten välistä työnjakoa. Ehdotuksella ei ole vaikutuksia julkiseen talouteen.

EU:n lainsäädännön muutoksista johtuvissa markkinajärjestelylain muutoksissa on kyse pääosin teknisistä muutoksista, minkä vuoksi niillä ei lähtökohtaisesti ole vaikutusta yritysten toimintaan. Ruhonluokituksessa mahdollisesti käyttöön otettavien vapautusten osalta vaikutukset olisivat lähtökohtaisesti yritysten hallinnollista taakkaa vähentäviä. Tarkemmin nämä vaikutukset tulisivat arvioitavaksi annettaessa asiaa koskeva valtioneuvoston asetus.